

- Zádor Gyula:** A telető virágok legnagyobb ellenségei. — A Kert. X. évf. 1904., 765—766. old.
 — — Mohos fák. — Kert. XI. évf. 1905., 38—39. old.
Zelles Aladár: Barack-kulturánk (folyt.). — A Kert. X. évf. 1904. 665—666. és XI. évf. 1905., 6—8. old.
 — — Csaba gyöngye korai szőlőújdontság. — A Kert. X. évfoly. 1904., 739—742. old.
 — — Kimerült földek. — A Kert. X. évf. 1904., 776—778. old.
 — — Sárgarépánk kóros elváltozásairól. — A Kert. X. évf. 1904., 709—711. old.
Zerzub Teofil: Dracaenák szaporítása. — A Kert. XI. évf. 1905., 75—77. old.

b) Külföldi irodalom:

Bernátsky J., Dr.: L. Holló's mykologische Arbeiten in Ungarn. — Engler's Botanische Jahrbücher, Band XXXIV. 1904., Literaturbericht Seite 3—8.

Schur, weil. Ferdinand: Phytographische Mittheilungen über Pflanzenformen aus verschiedenen Florengebieten der Oesterreichisch-Ungarischen Monarchie. — Verhandlungen des naturforschenden Vereines in Brünn. Band XLII. (1903.) 1904., Seite 202—253.

Szabó, Zoltán: Über eine neue Hyphomyceten-Gattung. — Hedwigia. Band XLIV. 1905., Seite 100—103.

Tetracoccosporium Paxianum Szabó nov. gen. et spec. in horto zoologico Bratislaviensi.

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

A növénytani szakosztálynak 1904. évi december 14-iki (CVII.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Kummerle J. Béla.

1. Gombocz Endre (Budapest) »Sopron-vármegye növényföldrajza és flórája« című előadásában munkáját ismerteti. Körülbelül nyolcz év munkájának az eredményéről ad számot, amely idő alatt Sopron-megye növényföldrajzi viszonyait és növényzetét kutatta. Dolgozatának első része a megye földrajzi viszonyait ismerteti, részletesebben kiterjeszkedvén a hegyrajzi, vízrajzi és geológiai viszonyokra. A megye három nagyobb hegységét, a Rozália-, Lajta- és Lánzsisi hegységet kristályos magra (gneisz, csillámpala stb.) települő harmadkori rétegek alkotják. Álló vizei között legnevezetesebb a sósvízű és sós mezőkkel körülvett Fertő-Tó. A második részben találjuk a sopron-megyei botanika történetét Clu-

sius-tól napjainkig, megemlítve, hogy hazánk egyik nevezetesebb botanikusa Kitaibel Pál is a sopron-megyei Nagy-Marton község szülőtte volt. A harmadik része kifejti a megyének növényföldrajzi viszonyait és annak két flóratertülete, a pannoniai és a noricum flóratertület között igyekezik a határt megállapítani; méltatva Borbás és Beck idevágó nézeteit, valamint a szomszédos területeket is figyelembe véve, a növényföldrajzi viszonyok alapján a pannoniai növényzet nyugot felé való haladásának pontos útját is megjelölni törekszik. Részletesen tárgyalja a pannoniai és a noricum flóratertületek és ezeken belül az egyes növényformációkat. Az utolsó részben, mely a talajnak a növényzet eloszlására való hatásáról szól, mint különösen palajjelző növényt kiemeli a *Calluna vulgaris* SALISB.-t, mint mézjelző növényt említi a *Chamaenerion palustre* Scop.-t. Végül a Sopron-vármegye területén termő növények részletes elősorolásában 1561 virágos és 26 edényes

virágtalan növényfajt, összesen 1587 növényfajt nevez meg.

2. Lengyel Géza (Budapest): »Újabb adatok Budapest környéke növényzetének ismeretéhez« czímen több újabb növényt említ meg Budapest környékéről. Megemlítenők közülök: *Sedum reflexum* L., *Centaurea Rocheliana* (Heuff.) és *Salvia Sclarcia* L. nevű növényeknek a megjelenése.

Az utóbbi növények előfordulását Kümmel J. Béla is megerősíti, a ki körülbelül egyidőben találta ugyanazon a helyen, a Jánoshegy csúcsára vezető kocsút mentén, ahol az előadó is gyűjtötte.

3. Mágocsy-Dietz Sándor bemutatja Laczkó Dezső tanár fáradozása folytán beszerzett néhány tiszafát, a melyek a veszprém-megyei, Szent-Gál melletti Miklóspálhegyről valók. Ez az érdekes jelenség úgy látszik e helyen a tiszafának eredeti előfordulására vall.

4. Moesz Gusztáv (Brassó): »Növényterológiai adatok Brassó vidékéről« című dolgozatát Filarszky Nándor ismerteti. Moesz többféle érdekes teratológiai esetet figyelt meg olyan növényeken is, a melyekről eddig a botanikai szakirodalomban nem volt említés téve. Filarszky az észlelt rendellenességeket szemléltető úton is bemutatja az erre a célra gyűjtött növényeken és az ezekről készített rajzokon.

5. Rapaics Raymond (Budapest): »A magyar botanikai irodalom korfelosztása« czímen nagy vonásokban ismerteti a magyar botanikai irodalom történetét, melynek már Kánitz rakta le az alapköveit a »Geschichte der Botanik in Ungarn« című művében. A Kánitz adta korfelosztást azonban Rapaics ma már nem tartja eléggé megfelelőnek az egyes botanikai korszakok kidomborodására, ezért a következő módosított korfelosztását ajánlja:

I. A legrégebb magyar botanikai emlékek.

II. A Linné előtti kor hazánkban.

1. Külföldi orvosok hazánkban.
2. A népies botanikusok.
3. A magyar flóra legelső kutatói.

III. Kiteibeli kora, 1771—1818.

1. Winterl és társai.
2. Kiteibeli iskolája.

IV. Endlicher és az osztrák befolyás kora, 1818—1871.

1. Haberle iskolája.
 2. Endlicher és az osztrák botanikusok.
 3. A botanika hazánkban.
- V. A megiffodás kora 1871-től napjainkig.

A tárgyhoz hozzászóltak Ernyey József és Mágocsy-Dietz Sándor. Szerintök a Rapaics nyújtotta korfelosztás, mint végleges, ez idő szerint még el nem fogadható, mert az csak behatőbb tanulmányok és a botanikai irodalomnak teljes kihasználásával érhető el.

Mágocsy-Dietz Sándor kiemeli még azt is, hogy a modern alapon nyugvó korfelosztásnak nemcsak a száraz történeti adatokra kell szorítkoznia, hanem az egyes korszakoknak botanikai jellemzését is fel kell ölelnie.

Ugyancsak Mágocsy-Dietz Sándor felvilágosítást kér ama megbízatásra vonatkozólag, melylyel a szakosztály néhány esztendővel ezelőtt Flatt Károly tagtársunkat bízta meg a magyar botanikai bibliográfia összeállításával.

A szakosztály az ügyet jelentéstétel végett a szakosztályi jegyzőnek adja ki, hogy a távollevő tagtárssal lépjen ez ügyben érintkezésbe, és tegyen erről annak idején jelentést.

6. Gabnay Ferencz felolvassa a növényteni szakosztály vagyoni állapotáról szóló számvizsgálói jelentését. Az ezt követő hosszabb eszmecsere után a szakosztály kimondja, hogy:

1. a növényteni szakosztály pénztárából más szakosztályok javára többé kikölesönözések nem történhetnek;

2. a növényteni alapítványok külön kezelendők, azoknak kamatai vagy a forgó tőkéhez vagy az alapítványokhoz csatolandók;

3. az utalványozások és kifizetések csak a szakosztály elnökének láttamozásával történhetnek;

4. az évszáró pénztárvizsgálatra ezúttal Gabnay Ferencz és Schilberszky Károly tagtársak küldetnek ki.

Végül Klein Gyula elnök boldog újesztendő kívánatával az ülést berekeszti.

A növényntani szakosztálynak 1905. januárius 11-iki (CVIII) ülése.

Elnök: Mágocsy-Dietz Sándor;
jegyző: Kümmerle J. Béla.

1. Augustin Béla (Budapest) »*Adatok a paprika fejlődéstani és összehasonlító analómiai vizsgálatához*« címűen tartott előadásában részletesen foglalkozik a paprika virágainak bibéinek és portokjainak fejlődésével, továbbá a pollenszemeccéknek a kialakulásával. Az antheráknál Augustin kiemeli a sajátos kinyílási szerkezetet, mely a *Solanaceae* családot jellemzi. A paprika-termésben az ú. n. elparásodott collenchyma a termés tökéletes kifejlődése után keletkezik és csak ezután fejlődnek a termésben a capsaicintartalmú mirigyek és mutatkozik a festékanyag. A paprika tökéletes érésékor pedig a kutikula sajátos módon csíkolttá válik. Az elparásodott collenchyma a különböző paprika-változatoknál különböző mértékben van jelen, gyakran egytől egészen 7—8 sejtsorból létesül. A paprikának némely változatánál még a maghéj szerkezetében is van különbség.

A tárgyhoz Mágocsy-Dietz Sándor, Tuzson János és Gabnay Ferencz szólnak.

2. Ernyey József (Budapest) »*Szikszai Fabriczius Nomenklaturája 1590-ből*« című művet ismerteti. A hazai patergyér sorába Clusius, Beythe, Melius stb. közé, mint számottevő onomatologusokat felvehetjük a régi lexikographusok néhányát, akiket eddig érdemük szerint csak a nyelvtudomány mellett, bár működésük révén, noha herbarioták sem voltak, botanikánk történetében is érdemelnek helyet. Ide tartozik pl. Pesti Gábor és Szikszai Fabriczius (Kovács) Vazul, akinek botanika terén szerzett érdemeiről tanúskodik a hét kiadásban megjelent *Nomenklaturája seu Dictionarium*. A hivatkozott 1590. évi debreczeni kiadás, az editio princeps voltaképpen posthumus munka, mert szerzője mint sárospataki tanár már 1576-ban halt meg, és így működése az eddig patresül tekintett írókat mind megelőzi. Irányát tekintve, mint Melancton tanítványa szereti a görög-latin írókat, nomenklaturáját jó részét ezek szerint állítja össze, de ismeri

és használja Tragus, valamint Matthioli botanikáját, főleg a magyarizó jegyzetekben. Magyar nevei népiesek, egyszerűek, fordításra ritkán szorúl, de ha fordít, mindenkor görög vagy latin eredetire támaszkodik.

Hogy nomenklaturája több volt egyszerű szótárnál, ezt a belefűzött természetrajzi és történelmi glossákon kívül az is igazolja, hogy a könyvben valósággal túlnyomó a természetrajz. Foglalkozik állattannal és ásványtannal is, de legterjedelmesebb mégis a botanikai rész, mert 8—33 oldalon közel 600 magyar növénynevet sorol elő; ezenfelül még 33—60 oldalon is a növénytan körébe vágó csoportokkal foglalkozik. Így pl. Herbarium partes, Radices exulentae, Aromata seu condimenta, Arborum nomina, Arborum partes, Arborum morbi, De fructibus, Ad vinetum pertinentia, Partes vitis, Vitium morbi stb.

A 236 oldalra terjedő könyv 95 oldalon természettudományokkal foglalkozik, holott Pannonicus Pesthi G. 1538. évi nomenklaturája a természet mind a három országából csak 225 magyar kifejezést ad. Az 1590. évi kiadás értékét növeli az a körülmény, hogy unikum, a kősmárki lycium birtokában.

3. Tomek János (Budapest) »*Az Ozonium stuposum Pers. összefüggése az Agaricus (Collybia) velutipes Curvis termőtestével*« címűen tart előadást. Az *Ozonium* és a gomba termőtestének hasonló állománya, valamint együttes előfordulása valószínűvé teszi, hogy az *Ozonium stuposum* Pers. az *Agaricus (Collybia) velutipes* Curvis kedvezőtlen termőhely miatt meddő mycelium-alakja. A budapesti kir. m. tud.-egyetemi botanikai kertből való fák törzsén fejlődött *Ozonium stuposum* példái legalább ezt a föltevést igazolják.

4. Kümmerle J. Béla szakosztályi jegyző kéri azoknak a tagtárs uraknak a jelentkezését, akik a m. kir. Államvasutak Igazgatóságától és a Székesfevárosi Tanácsa részéről kiszolgáltatót *botanikailási igazolványokkal* még eddig nem rendelkeztek, hogy ezentúl az illetők is részesülhessenek az említett igazolványokban.

Ugyancsak a jegyző felolvassa az elmúlt 1904. évi szakosztályi működésről szóló jelentést, mely a következő:

Az elmúlt 1904. évben szakosztályunk működése és irodalmi tevékenysége nagyon nevezetes és jelentőségteljes volt. Szakosztályunk működésének egyik nevezetes momentuma volt a januárius 13-iki ülés, mely alkalommal Klein Gyula elnök »Schleiden emlékezete« ezímen felolvasta emlékbeszédét M. J. Schleiden születeének századik évfordulója alkalmából, méltatva Schleiden-nak halhatatlan érdemeit a tudományos növénytan terén. Az emlékbeszéd után a szakosztály tagjai a kitett gyűjtőívben kegyetes adományaikkal járultak a Schleiden-emlék létesítésének költségeihez. A hazai botanikai irodalom történetében mindenkor örvendetes emlékül marad a februárius 11-iki ülés. A midőn a Természettudományi Társulat növénytani szakosztálya fennállásának századik ülést tartotta és méltóan ünnepelte. Az ünnepélyes ülés már a tárgysorozatban is kifejezésre jutott, a mennyiben az alkalmoszerű elnöki megnyitóbeszéd után a megtartott előadásokban a botanikai tudományok majdnem minden ágát képviselve láttuk. Ünnepies alkalommá avatta azonban az ülést főképpen amaz igazán örvendetes jelenség, hogy Mágocsy-Dietz Sándor bemutathatta és ismertethette Hollós László-nak »Magyarország Gasteromyetái« című sokévi fáradságos munka után megjelent nagyszabású mykologiai művét, mely a benne foglalt kiváló eredményeinél fogva lívatva van a hazai mykologiai tudomány előmozdítására, de a többi botanikai szakok lelkes művelésére is.

A századik ülés alkalmából nyilvánult örömet szakosztályunkban azonban csak-hamar szomorúság, mély gyász is váltotta fel. A növénytani szakosztálynak május 11-iki ülésén ugyanis Klein Gyula elnök mélyen meghatva jelenté, hogy Staub Móricz, szakosztályunk érdemes másodelnöke és a hazai botanikának jeles munkása április 14-ikén elhunyt.

A boldogult a mi szakosztályunknak fennállása óta buzgó és munkás tagja, majd másodelnöke volt, mindig szorgalmasan látogatta üléseinket és éber figyelemmel kísérte tárgyalásainkat; ezért mi érezzük legjobban azt a veszteséget, mely korai halálával szakosztályunkat érte. A szakosztály a boldogultnak emlékét mindig kegyelettel fogja őrizni!

Attérve ezek után jelentésemnek tulajdonképpeni tárgyára, a következőket kell kiemelnem: szakosztályunkban az elmúlt év folyamán 30 előadó összesen 47-féle tárgyról értekezett. Az előadók és az előterjesztések számarányai a következőképpen oszlottak meg: Augustin Béla 1, Bernátsky Jenő 2, Borsos István 1, Cserey Adolf 1, Degen Árpád 1, Ernyey József 1, Fanta Adolf 1, Fábian Gáspár 2, Fialowski Lajos 2, Filarszky Nándor 1, Futó Mihály 1, Gombocz Endre 1, Györffy István 1, Istvánffi Gyula 2, Kerékgyártó Árpád 1, Klein Gyula 2, Kontúr Béla 1, Kümmerle J. Béla 2, Lengyel Géza 1, Mágocsy-Dietz Sándor 8, Moesz Gusztáv 1, Péterfi Márton 2, Rapaics Raymond 2, Rehm H. 1, Róth Róbert 1, Scherffel Aladár 1, Schiberszky Károly 1, Simonkai Lajos 1, Staub Móricz 1 és Tuzson János 3 tárgyról értekeztek.

A szakosztály múlt évi működésének méltatásakor még jelentem, hogy június 2—4-ikéig a Nagy-Bakonyba tett botanikai tanulmányi kiránduláson 14 szakosztályi tag és 8 egyetemi hallgató vett részt. A Nagy-Bakonyban való vezetést Lóczy Lajos egyetemi tanár volt szíves elvállalni, mely alkalommal, az odaváló jellemző hegyi és erdei növényzet tanulmányoztatván, a kutatások eredményeinek rendszeres összeállítása folyamatban van.